

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 13/2009 vp**

Hallituksen esitys laiksi ammattikorkeakoululain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Sivistysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 2 päivänä huhtikuuta 2009 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi ammattikorkeakoululain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (HE 26/2009 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi sivistysvaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto sivistysvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Maiju Tuominen, opetusministeriö
- professori Kaarlo Tuori
- professori Veli-Pekka Viljanen.

HALLITUKSEN ESITYS

Ammattikorkeakoululakiin ehdotetaan tehtäväksi muutoksia lähinnä yliopistolainsäädännön kokonaisuudistuksen johdosta. Laadunarviointia, opiskelijoiden kelpoisuutta, opiskelupaikan vastaanottamista, opetuksen maksuttomuutta, koulutusohjelman maksullisuutta sekä hallintoasian käsittelyä koskevia säännöksiä yhtenäistetään yliopistolakiehdotuksen säännösten sisältöä vastaaviksi. Lisäksi lakiin ehdotetaan tehtäväksi eräitä muita muutoksia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2010.

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa tarkastellaan lähinnä koulutusohjelman maksullisuutta koskevaa säännöstä suhteessa perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaisiin syrjäntäkieltoihin sekä perustuslain 16 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan julkisen vallan tulee turvata jokaiselle, sen mukaan kuin lailla säädetään, yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta varattomuuden sitä estämättä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Koulutusohjelman maksullisuus

Ehdotetun 26 b §:n mukaan ammattikorkeakoulu voi periä maksuja ammattikorkeakoululle vahvistettuun ylempään korkeakoulututkintoon johtavaan vieraskieliseen koulutusohjelmaan hyväksytyiltä. Maksun perimisen edellytyksenä on, että ammattikorkeakoululla on apurahajärjestelmä, jolla voidaan tarvittaessa tukea maksulliseen koulutusohjelmaan osallistuvia. Maksua ei kuitenkaan voida periä Euroopan talousalueeseen (ETA) kuuluvan valtion kansalaiselta eikä sellaisen valtion kansalaiselta, joka yhteisön lainsäädännön tai yhteisöä sitovan sopimuksen mukaan rinnastetaan Euroopan unionin kansalaiseen. Lain voimaantulosäännöksestä ilmenee, että kyseessä on kokeilu, joka on voimassa vuoden 2014 loppuun.

Perustuslakivaliokunta on vastikään arvioinut samanlaista säännöstä yliopistojen osalta (ks. PeVL 11/2009 vp, s. 7/II). Tuossa yhteydessä valiokunta totesi, että tällaisella säännöksellä ETA-valtioiden kansalaiset asetetaan muiden ulkomaisten kansalaisia edullisempaan asemaan. Sääntely kuitenkin liittyy Suomea Euroopan yhteisön jäsenenä sitoviin säädöksiin ja velvoitteisiin ja rakentuu tavallaan vastavuoroisuuden varaan. Tätä on valiokunnan käytännössä pidetty perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaisena hyväksyttävänä syynä ehdotetun kaltaiselle kansalaisuuteen perustuvalle erottelulle (ks. PeVL 6/2008 vp, s. 2/II ja PeVL 22/2004 vp, s. 2/II). Yliopistolakiehdotusta käsitellessään valiokunta toisaalta myös totesi Suomessa vakinaisesti asuvilla ulkomaalaisilla olevan tänne sellaiset siteet, jotka puoltavat sääntelyn täydentämistä niin, ettei heiltäkään peritä pykälässä tarkoitettua maksua (vrt. PeVL 22/2004 vp, s. 2/II ja PeVL 14/2003 vp, s. 4/II). Tällainen muutos olisi lisäksi omiaan myötävaikuttamaan yksilön mahdollisuuksiin saada myös muuta kuin perusopetusta vähävaraisuuden estämättä ja toteuttaisi siten julkiselle vallalle perustuslain 16 §:n

2 momentissa asetetun velvollisuuden toteutumista. Sama arvio pätee myös nyt ehdotetun lain 26 b §:ään nähden.

Varautumissuunnitelmat

Ehdotetun lain 43 a §:n mukaan ammattikorkeakoulujen tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä muihin toimenpitein varmistaa tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen myös poikkeusoloissa sekä häiriö- ja erityistilanteissa. Opetusministeriö valvoo varautumista.

Varautumissuunnitelmien laatiminen on ammattikorkeakouluille asetettava uusi velvollisuus. Koska ammattikorkeakoululain 6 §:n mukaan ammattikorkeakoulun ylläpitäjänä voi toimia muun muassa kunta, 43 a §:llä on välillinen yhteys perustuslain 121 §:n 2 momenttiin. Sen mukaan kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Vaikka varautumisvelvollisuuden sisältö jääkin laissa melko avoimeksi, ehdotettu säännös riittää erityisesti tällaisessa vain poikkeusoloihin ja häiriötilanteisiin liittyvässä asiayhteydessä täyttämään lailla säätämisen vaatimuksen. Valiokunta on kuitenkin kiinnittänyt huomiota siihen, että pykälän 2 momentin toisessa virkkeessä ministeriölle annetaan toimivalta "määrätä" varautumisessa havaittujen puutteiden korjaamisesta. Valiokunnan mielestä tämä ei ole kunnallinen itsehallinto ja ehdotetun säännöksen tietyn asteinen avoimuus huomioon ottaen aivan asianmukaista (vrt. PeVL 74/2002 vp, s. 2/II). Siksi valiokunta pitää aiheellisena, että momentin toinen virke poistetaan, jolloin opetusministeriö voi yleisen toimivaltansa puitteissa antaa ohjausta varautumisessa havaittujen puutteiden korjaamisesta.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotus voidaan käsitellä tavalisen lain säätämisyksityksessä.

Helsingissä 15 päivänä toukokuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kimmo Sasi /kok	Elisabeth Nauc l er /r
vpj.	Jacob S o derman /sd	Mikaela Nylander /r
jäs.	Tuomo H ä nninen /kesk	Veijo Puhjo /vas
	Ulla Karvo /kok	Tapani T o lli /kesk
	Elsi Katainen /kesk	Tuulikki Ukkola /kok
	Esko Kiviranta /kesk	Ilkka Viljanen /kok
	Kari K ä rkk ä inen /kd	Antti Vuolanne /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Risto Eerola.